

**R.D. Iacobi Marchantii, Pastoris Et Decani Covviniensis
SS. Theolog. Professoris, Rationale Evangelizantium**

Marchantius, Jacobus

Coloniae Agrippinae, 1661

Eadem Dominica Lect. 8, tripart. Omnis qui irascitur Fratri suo, reus erit
iudicio. 1. pars ostendit, iram posse quandoque esse justam, & sine vitio.
2, declarat gradus iræ inordinatæ à Domino hic ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-56372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-56372)

Baptismo signati sumus, velut signaculo SS. Trinitatis, nobis in maximam cedit confusionem, quo differemur ab infidelibus, tamquam majori culpa, majorique poenae obnoxii: hæc enim erit nota ingratiitudinis, quæ nunquam expungi poterit, sed conscientiam mirè in æternam torquet. Unctio quoque sacra adeo frequenter, in pectore, in humeris, in capite baptizati repetita (quæ significat unctiorem intereorem gratiæ Christianæ) vocem contra nos dabit, & ad ignem ardentorem adaptabit. Nempè sicut lignum aridum cumbustioni de se aptum est, sed si ulterius olei unctio ei adjungatur, impetuosius flamma in illud solet deservire: Sic infideles sunt veluti ligna arida, quia nullius unquam fuerit participes unctiõnis, nec christiatis. At vero fideles Christiani toties peruncti & christiatis, toties unctiõnis gratiæ & misericordiæ divinæ consortes effecti, nonne majorem debent expectare ignis in se efficiam? Hoc est quod dicit Apostolus: *Voluntariè peccantibus nobis post acceptam natiuitatem veritatis iam non relinquuntur hostia pro peccatis; terribilis autem quædam expectatio iudicii est ignis æmulationis, quæ consumitur a se ad versus. Rectè comparaveris Christianos hos impios, toties unctiõne perfusus, malefactoribus illis qui ob atrociam facinoræ tantam decreto iudicii induuntur oleo & pice perfusam, sicque igni traduntur ardentem. Hi enim in igne devorantur terribilius & asperius torquebantur ob oleum gratiæ, quo interiorius perfusi fuerunt sine fructu ullo, sicut & isti malefactores de quibus agimus ob oleum materiale, quo perfusi sunt exteriori.*

Denique, Cereus ille luminosus qui datus fuit cum in altari tamquam sacra victima offerentur Domino, eis in memoriam reduceret, & exasperabit conscientiam, cum se videbant in æternis tenebris propter neglectam lucem gratiæ, per cereum illum designatam. Sic & candida vestis eos mirè torquet, quæ iam privati suis demeritis in tenebras proiciuntur, ligatis manibus & pedibus, ubi nihil nisi, stercus & stridor est dentium. Hæc ergo vestis, Christianæ puritatis conservandæ symbolum, acerbum dabit contra eos testimonium.

Propterea *Murina*, quidam *Diaconus* (de quo *Vitor Viscensis* in libro de persecutione *Vandalica*) albam vestem quæ quidem *Elpidophorus* ab ipso fuerat indutus in Baptismo, illi representabat gratiam fidei repudiandi, & coram omnibus illam expandens & ventilans forti spiritu, & voce in clamabat: Hæc sunt lineæ *Elpidophore* quæ te accusabunt, dum *Maiestas* venerit iudicantis, quæ custodivit diligentia mea ad testimonium tuæ perditionis, ad demergendum te in abyssum putei sulphurantis. Hæc te vestis immaculatum cinxerat de fonte surgentem. Hæc te acrius persequetur, cum flammantem gehennam ceperis possidere; quia induisti maledictionem sicut vestimentum, scidens atque amittens veri Baptismi & fidei Sacramentum. Quid facies miser, cum servi Patris familias ad cœ-

nam congregari invitatos? Dicit tibi Rex: quomodo huc intrasti, non habens vestem nuptialem? Non video vestem quam tibi dedi; perdidisti mitiæ chlamidem, quam aqua munda vi, & purpurâ sanguinis mei decoravi. Ligatis ergo pedibus, & manibus projicite in tenebras cum qui se separavit a Fratibus Catholicis. His & similibus ignem conscientiæ accendebat in corde ejus, quo urebatur cum robore ante ignem æternum, quo infelix ille ob scelera & deflectionem à fide erat comburendus.

Tu, Domine, qui ad nos venisti tamquam Doctor veritatis & justitiæ, doce nos veram lemper justitiam, & remove à nobis fictam & Pharisæicam, inanem & externam. Immo da Christianis discipulis tuis gratiam, per quam Te præceptorem sequentes perfectionis viam sic se dentur, ut abunde iustitiæ eorum super omnem justitiam antiquorum; ut sic gratiæ tuæ & vocationi sancti iustis operibus respondentem, certò sibi sterna vitam & ingressum in celum. Attendam, & remorem per sanctam illuminationem & inspirationem tuam, Baptismum suum, charactrem sacramentum, cereum luminosum, vestem candidam, unctiõnem tertio repetitam impositionemque coram te factam: ut hæc eis non cedant in testimonium contra se, & in poenæ & supplicii incrementum, sed potius in perfectionis calcar, & gratiæ conservandæ augendæque stimulum.

EADEM DOMINICA.

Omnia qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio. Matthæi 5.

Lect. 8. triparti.

CHRISTUS Dominus primum quidem generali ter nos monet, & extimulat ad virtutem & perfectionem, requirens à nobis justitiam perfectiorem & abundantioram, quam à Scribis & Pharisæis, ut certior nobis pateat aditus in regnum caelorum: Postea in particulari aliqua proponit & explicat, ut ostendat in quo illa justitiæ & perfectio à se requisita, consistat.

1. Jubeat rescindi omnem iram immoderatam ad radicem usque, hoc est etiam usque ad internum malevoli animi motum.
2. Vult concupiscentiam comprimi, & rescari usque ad pravam cordis cogitationem.
3. Imperat omnem occasionem peccati eliminari, ita ut si dextra scandalizet, evenda sit & projicienda, hoc est, quamlibet sit nobis quippiam conjunctum & necessarium, si peccandi periculum nobis ingerat, vult procul à nobis removere & repudiari.
4. Ut lingua fratum injiciat, quæ labilis est in juramenta, vult ut sermo noster sit simplex: Est, Est; Non, Non; & quod his abundantius est, dicit à malo esse.

Docet

Hebr. 19.

Exempl.

Nota quod Ego d.

Esai. 106.

Diversa vos Christi sui in Evangelio d.

5. Docet patientiam ita tenendam esse, ut nolit nos resistere malo, sed si quis percussit dextram maxillam, dicit alteram praebeendam esse; & si quis rulerit tunicam, dimittendam illi & pallium, potius quam per impatientiam peccando, vindictam sumere periculosam.

6. Docet liberalitatem & promptitudinem ad benefaciendum, peccati mutuando cum benignitate.

7. Docet dilectionem erga inimicos, & eos qui oderunt nos, illis benefaciendo, pro illis orando. An non propter hanc doctrinam Christus titulus illegiosus merito congruit. *Deus iustus est*: Hæc omnia docuit ipse in sermone illo in monte. Ex quo desumptum est Evangelium hodiernum, quod specialiter primum illius documentum repetit, de ira funditus extirpanda & compescenda. Audiamus ergo & ponderemus Doctorem nostrum & Legislatoris novi verba, singula enim efficaciam habent & emphasi in Sic exorditur: *Dicitur est autem: Non occide, qui autem occiderit, reus erit iudicio. Ego autem dico vobis. Omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio.*

Nota, quod dicitur: *Ego dico.* Attende illa verba: *Ego autem dico vobis* Quasi dicat: Ego officium meum perago, legem non solum sed impleo, expono, perficio, & ad sufficientem iustitiam perduco. Et ego quidem id facio, qui Moysi & Prophetis antiquis locutus sum, ego, inquam, qui sum Veritas & Sapientia Patris, qui tanto magis prae Moysè habendus & audiendus sum, quanto differentius præ illo nomen hæreditavi: ipse enim servus, ego filius in domo Dei. Si antiquitas dicebant vobis Prophetæ: *Hæc dixit Dominus*, Ego qui loquebar ecce absum. *Et ego dico vobis*, loquor que nunc in persona, & demonstrato apertius vobis viam cæli, qui olim loquebar in Prophetis obsecutus. Animis ergo nostris diligentissime inferenda est ejus lex & doctrina, nec solum auribus, corporis excipienda, quando quidem tantus talisque Doctor & Legislator proprio ore eam exponat & exponat: *Dominus Legifer noster. Et nullus est similis in Legislatoribus*, ait Job, Nationes quæ libet suos habuerunt Legislatores, Hebræi Moysen; Athenienses Solonem; Egyptii Mercutium Trismegistum; Lacedæmonii Lycurgum, Romani Numam Pompiliam. Hi præclari fuere quidem Legislatores, potentes auctoritate & sermone; sed Christus Filius Dei noster dignatur esse Legislator, Veritas & Sapientia Patris dignatur nos docere. Nullus ergo ei similis in Legislatoribus, sive ut alia lectio habet: *Nemo sicut ille docet.* Merito ergo proloquitur, *Ego autem dico vobis*. Quasi rursus dicat: Licet difficile videatur quod doceo & præcipio, statim tamen aurem & observantiam præbebitis, si maiestatem & auctoritatem, si sapientiam nec falli nec fallere potentem attendatis. Ego enim præcipio in cuius Angeli natum illic exierunt, cuius voci cælum mare & terra obediunt, qui vitæ & necis imperium habeo, qui ob-

Rational. Evang.

servantes æternis præmiis remunero, desides & reluctantes æternis pœnis afficio. An non hæc omnia implicite hoc in verbo insinuatur, *Ego autem dico vobis*? Nunquid propterea ante singula quæ præscribit documenta in eodem ipso sermone id ipsum repetitur, *Ego autem dico vobis*? Sexies enim hoc repetitur reperies, si animum advertere velis.

Verbum autem quod nobis primo dicitur est istud: *Omnis qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio.* Ubi adverte nonnisi itam inordinatam hic à Domino prohiberi, & condemnationi obnoxiam censeri. Est enim ira quædam quæ potest esse recta & iusta, de qua *irascimini, & nolite peccare.* Imo vitiosum esse potest non iusti, punitionemque, delinquentis non expetere vel inferre. Hoc advertit S. Chrysostomus sic dicens in cap. 7. *Matthæi. Si ira non fuerit, nec doctrina proficit, nec iudicia fiunt, nec crimina compescuntur. Qui cum causa non irascitur, peccat. Patientia enim irrationabili vitia seminat, negligentiam nutrit, & non solum malos, sed & bonos ad malum quodammodo invidat.* Hæc ergo ratione convenit quandoque in familiam irasci Patres. Matresque familias, & sibi subditos secundum rectæ rationis iudicium plectere. Nam iusta ira mater est disciplinæ. De hac ira dicitur. *Melior est irasus, quia per irasum corrigitur animus delinquentis.* Certe Heli graviter arguitur, & postmodum celeri morte punitur, eo quod non satis irascetur filiis suis discipulis, vitis que eorum publicis & privatis.

Ira inordinata damna tur.

Psalm. 4.

Ira iusta, mater disciplinæ.

Ecl. 7. 1. Reg. 8.

Concernit superiores.

Ira iusta exemplum Moyses.

Num. 12.

Exod. 32.

S. Paulus

Hoc idem concernit Superiores omnes, quos quandoque irasci oportet inferioribus, sicut Præceptores discipulis, Dominos servis, ne nimia lenitate iram excludente viam stentant vitis, aut illa fovere censeantur in sibi subditis. Cum in Dei injuriam aliorum gesta redundant, ita locum habet. Nam in propriis injuriis esse patientem laudi dicitur, Dei autem injuriam dissimulare, probo aut impietati adscribitur. Vide hujus iræ iustæ exemplum, tum in antiquo, tum in veteri testamento laudatissima.

Moyses licet mirissimus inter homines, ubi tamen advenit populum descivisse à Deo, & vitulum constabilem sibi fabricasse adorandum, an mansuetum se exhibuit? Imò verò iratus valde projecit e manibus tabulas Dei digito conscriptas, illasque confregit ad radicem montis. Fuit Moyses hæc ira laudabilis, quæ iustè irascebatur vitis, quæ etiam laudabilis est in aliis Superioribus dum divinam imitatur iram. Nam divina bonitas ideo peccantibus irascitur in hoc seculo, ut non irascatur in futuro: & misericorditer temporalem exhibet severitatem, ne æternam inferre cogatur ultionem.

Sic S. Paulus irascitur Galatis à rectitudine fidei à se traditæ in obliquum declinantibus; & licet dicat Dominus: *Qui dixerit fratri suo, Fatue, reus erit gehennæ ignis*; tamen in clamat ipse iratâ sed iustâ voce:

Gggg

voce:

Conclu-

io,

Matth. 5.

Nota, quod dicitur: *Ego dico.*

ecr. 8. spari.

ARS L. am posse iustam sine vi-

Esai. 33. 106. 36

verba Christi in Evangelio do-

Gal. 3.
Liaia 1.

S. Ioan.
Bapt.
Ipe Chris-
tus.
Iona 2.

Ira iusta
ratioms
gei guber-
natio.

Reg. 3.

Ad ira ju-
sta ad
non nro-
zandano
videtur
dum.

voce : O insensati Galatae, qui ex vobis fascinavit obe-
dire veritati Sic etiam Prophetæ Populum Dei vo-
cabant. Populum Sodoma & Gomorrhæ, quæ gravis-
sima videbatur contumelia ; sed à iusta indigna-
tione & ira proficiscitur propter eorum scelera.
Quomodo & S. Joannes Baptista vocat suos audi-
tores Gemina superarum ; immò & Christus ipse
iratus non solum verbis, sed & verberibus ejicit
ementes & vendentes de domo Patris sui, & num-
mulariorum menas evertit, tenens dextrâ flagel-
lum de funiculis iræ suæ instrumentum mysti-
cum.

Hæc ergo ira convenit Superioribus, & verbi
divini Praeconibus, vocaturque ira per zelum, ut
distingatur contra iram per peccatum. De hac
fic ait Ildorus lib. de summo bono cap. 3. Iræ recta
data est homini naturaliter ad cohibendum vitia sua vel
aliena sine mentis perturbatione, sola charitatis inten-
tione, ne homo serviat peccatis. Eget tamen & hæc ira
gubernaculo ne limites excedat ; quia fieri potest
dum iusto plus irascimur, & volumus aliena coër-
cere peccata, quod graviora committamus. Illa
praepositorum sollicitudo cautelaque est laudabi-
lis, in qua rotum agit ratio, & furor nihil sibi ven-
dicat. Restringenda ergo est potestas sub ratione,
nec agendum quippiam priusquam concitata mens
ad tranquillitatem redeat, quæ commotionis tem-
pore iustum putat omne quod facit. Sic eleganter
docet S. Gregorius epist. ad Regem Visigothorum,
ubi hæc habet : Ira cum delinquentium culpas exequi-
tur, non debet menti quasi Dominæ præire, sed post rationis
argum velut ancilla famulari, ut ad faciem iustæ veniat.
Nam si semel possidere cæperit, iustum esse deputat etiam
quod crudeliter facit, tunc scriptum extra viri iustitiam
non operatur.

S. Propheta Eliseus cum vellet prophetare di-
xitur vocasse prius Psalter, sive Cantorem ali-
quem ex Levitis, qui divinas laudes psalleret. Dum
vero Psalter caneret, facta est super eum manus
Domini. An forte erat necessaria musica ad spiri-
tam Prophetiæ? Non equidem Sed tamen id ab eo
factum putant, ut ad tranquillitatem rediret ani-
mus iracundia concitator. Paulus enim antè in
Regem Israël iratus valde & dixerat : Quid mihi &
sibi est? Vade ad Prophetas Patris tui, & Matris tuæ. Post-
modum addiderat : Virus Dominus in cuius conspectu
suo, quod si non visum Iosaphat Regis Iudææ viderem,
non attendissem quidem te, nec respexissem. Et licet opti-
mo zelo id pronuntiasset, tamen spiritus Domini,
qui tranquillitatis est amator, statim noluit de-
scendere, nisi iam sedatior foret animo. In quo &
Superiores edocentur etiam à iusta ira. mox ad
tranquillitatem & mansuetudinem redire, ne for-
tè limites aut mensura excedatur, quod ipsum de-
bet ad cor redeundo examinare.

Propterea S. Augustinus in d. exemplum Pastori-
bus in hac re, sic dicit hom. 24. ad populum ex quin-
quaginta hominibus : Diversarum curarum assibus ac
difficultatibus consuebitur, si quem forte non ut possent

audiri, si quem tristis quàm opus erat adhaerere, si im-
quem verbum durius emisit, si quem opus indignum re-
sponso incongruo contristavit & conturbavit, si quis in
sua conscientia non agnovit quod humanitas de illo
suspiravit sum, vos quibus pro his offensis me fateor
debitorem, simul me vestrum credite amatorem. Nam
pulsos quos fovet, sapè in angustiis, sed non toto pe-
des pendere, calcas mater, nec ideodessit esse ma-
ter.

Sic Apostoli Jacobus & Joannes iustè indig-
nantur & irascuntur Samaritanis, quod Christum
repulissent, sed limites excedunt & modum, dum
dicunt : Domine, vis dicitur ut ignis descendas de ca-
elo, & consumas illos? Unde Dominus illos reprimens
dicit : Nescitis cuius spiritus estis? Filius homi-
nis non venit animas perdere, sed salvare. Non ab hui-
modi modo dicitur de Jona quod videret contra
oraculum suum Dominum parere Ninivitis,
afflictus & afflictione magna, & iratus est ; ita ut
dixerit ei Dominus : Puta, ne bene irasceris? Post-
modum subito hederâ exarscente cum sub solis
ardore axtuaret, & peteret à Domino potius mori
quam vivere, recido quodam afflictus vehe-
menter, iterum interrogavit eum Dominus : Pu-
ta, bene irasceris tu super hederâ? Tuncque re Jona non
spondit. Bene irascor ego usque ad mortem. Hoc est, bene iras-
citur, sed iuste & merito irascor, eo usque ut mori cupiam.
Attamen modum excedebat ira Jona. Iustè qui-
dem poterat optare prophetâ irata peccata præterita
Ninivitarum punirentur si quæ oraculum eius
non foret irritum, & iridendum à Ninivitis. Sed
nimius fuit hinc eius zelus, nam amor honoris pro-
prij (quo cupiebat potius mori quam haberi falsus
Propheta, si non subverteretur Nioiv secundum
suam prædictionem & impulit eum ad nimiam af-
flictionem & impatientiam unde redarguitur à
Domino per exemplum hederæ. Tu dolus super hede-
râ in qua non laborasti, nec fecisti ut crederet, qua
sub unano de nata est, & sub una nocte perit : Ergo
non parcam Ninivæ in qua sunt plusquam centum mi-
gentis millia hominum, qui nesciunt quid sit inter d. cre-
tam & suam? Quæ dicat. Si ad dolos ob hede-
ram vilem, quæ citò nascitur citò petit, eo quod
succillam eam videas : Quam magis mecum dole-
re deberes de interitu tantæ urbis, & de tot centena-
nis millibus, idoque petere deberes ut eis parcam
& miserari ex his ergo omnibus patet iustam qui-
dem esse quandoque iram, propter peccata alio-
rum, sed tamen intra limites suos coërceandam &
moderandam.

Loquitur autem Dominus non de ira quæ iustâ
est, dum dicit : Omnis qui irascitur fratri suo, reus
erit iudicio ; sed de ea quæ tendit in nocentem
grave proximi. Hæc definiti potest immoderata
cupiditas puniendi vel vindicandi, sed de eo à
quo quis se hæc sum arbitrat. Est ergo irrationabi-
lis perturbatio mentis, ideoque iudicio, hoc est,
condemnationi est obnoxia. Hujus iræ dama-
Iccca-

PARS II.

Stin-
dam
Vito
Em-
Mar-
Mars
curru
Eccle.
Ista
Mars
Iona
flagell
grent.

recenset S. Gregorius lib. 5. Moral. cap. 31. Primum quidem ait ipse: Per iram patientia perditur, ut quid ex quo ordine agendum sit, nesciatur; quia iram in intelligentia lucem iram subtrahit, cum mentem per motum confundit. Deinde addit: Per iram iustitia relinquatur, quia dum perturbata mens iudicium sine ratione exaerant, omne quod furor suggerit, rectum puenat. Uterius pergit & dicit: Per iram mansuetudo amittitur, & superbia imaginis similis dicitur. Deus enim tranquillissimus est, & tranquillissimè iudicat, homo autem iratus longe à tranquillitate abest. Denique prosequitur dicens: Per iram lux veritatis amittitur, quia cum menti iracundia confusio est tenebras incutit, hinc Deuter adum sua cognitionis abscondit. Postremò addit & concludit. Per iram Spiritus Sancti splendor excutitur, qui super humilem & quietum requiescere dicitur, quia cum ira subtrahit quietem, Spiritui Sancto habitationem claudat. Hæc S. Gregor.

Vitiis ira
Emblema
Mars qd.

Mars in
curru.

Mars in
curru.

Eccli. 33.

Isaia 9.
Mars galeam
habet &
flagellum
gerens.

Sic iratus iudicium rationis habet obtectum & obnubilatum; hæc est caliginosa galea, que impedit ne possit cernere verum. Deinde flagellum cum sit instrumentum ultionis, significat iram ad percussorem & ultionem promptam esse. Quod si manu nos potest, lingua percussit: Flagelli plaga livorem facit, plaga lingue comminuit ossa, inquit Sapientis, & vult significare, quod lingua injuriosa sæpe plus flagello nocet; quia ictus flagelli facit in cute exterius livorem, lingua autem ictus intima comminuit quasi ossa dura. Maledicta lingua irati, vitæ & moribus vibices & livorem infigit; flagellum cicatrices citius curandas cuti solum imprimit. Quarrò depingitur Lupus Marti adjunctus, quia olim solebat Lupus Marti consecrari. Lupus autem animal vorax designat eos qui ira furentes nulli parcunt; omnes devorant, oves dilanant. Hæc igitur fuit apud antiquos iræ descriptio satis apta satis aperta.

Eccli. 28.

Lupus
Marsis
præcursor.

Tres ira
gradus
sordidem
habent
supplicia.

Ira quando
do mortali,
aut venialis.
Gradus
ira interior.

Interior
ira an sit
mala.

Ira
instar
vomentis
est.

Porrò tres iræ gradus designat Dominus in hoc Evangelio illique tres supplicii gradus correspondentes enumerat. Primus gradus est, cum quis ad verius fratrem sive proximum deliberata voluntate iram interius concepit; & hunc dicit reum esse iudicio. Secundus est, cum concepit iram exterius manifestat voce confusa hæc aut simili, Ræas; & hunc reum esse dicit concilio. Tertius est, cum in injuriam apertam prorumpit, & vocat fatuum; & hunc dicit esse reum gehennæ ignis. Saponendum autem semper esse mortalem iram quando est conjuncta cum animo nocendi, aut cum gravi injuria proximi, alias solet esse venialis. Ideo Christus Dominus videtur loqui de mortali ira mortali, sive tendente in grave nocementum proximi. Et quia nonnulli Judæi, voluntatem in teriore vindiæ parvi faciebant, sicut & interiora alia peccata (quia legem putabant cohibere manum, non animum, hoc est opera externa, non internos actus) Ideo Christus suam de ira prohibitionem exorditur ab ira interiori. Hanc ergo pronuntiat condemnationi obnoxiam, id eoque planè ab animo eliminandam, quia ipsa est radix multiplicis subsequentiis mali. Ira enim intus concepta facit in clamorem omnino inordinatum & confusum, & postea in contumeliosa & injuriosa verba rumpit, ut experientia quotidiana docet Unde hos iratos in clamorem & contumelias erumpentes, quia iram animo conceptam mox suffocare & exstinguere non sunt commisi, eleganter comparat S. Chrysostomus homil. 31. ad populum Antiochæ ebrius vomentibus. Si videris, inquit vomentem ebrium distrahi, distipari, oculos habere distentos, immunditia mentem implere, omnes eum fugere, & postea si in eadem lucidas, nonne eris magis odiosus? Talis est irascens, instar vomentis, venas intendit, oculos inflammat, distrahit intestina, verba cibis illis immundiora eructat, indigesta loquitur omnia, Sed sicut illic humorem immoderatio stomachi,

Gggg 2 machum

machum vexans omnia efficit: itidem & hic immo-
 dicus fervor animum vexans ea tegere quæ tacere
 bonum est non permittit; sicque multa effundens,
 non tam audientes quam seipsum dedecorat. Sicut
 igitur à vomitibus fugimus, sic & ab irascensibus
 fugiamus: pulverem vero eorum vomito injicia-
 mus. Quid agemus? Tacentes, canes vocemus ut
 ipsa devorent vomita. Novi quod audientes nau-
 scam patimini; sed cum hæc fieri videtis; hoc vo-
 lo vos tunc pati, non autem super factis delectari.
 Cane fordior est contumeliosus gaudens, qui re-
 vertitur ad vomitum suum. Hæc ille. Itaque radix
 pessima interioris iracundie perimenda mox est,
 ut amputentur & germina virulenta quæ solet
 producere? Quæ sunt illa germina? Tumor, clamor,
 furor, credulitas, contumelia, calumnia, blas-
 phemia, vindicta sanguinolenta, odium, & simi-
 lia. Hæc omnia iræ proles tamquam infelicissima
 Matris à SS. Patribus appellantur. Suffocama-
 trem, si filias vis perire. Quomodo autem suffoca-
 re possis, docet hic Christus Dominus dum dicit:
Qui irascitur fratri suo, &c. Si nimirum consideres
 in ipso ira motu te in fratrem irasci, insurgentem
 motum comprimes. Frater tibi est omnis Christia-
 nus, ab eodem Patre Deo, ab eadem Matre Eccle-
 sia genitus, ad eandem adspirans hereditatem, eod-
 em cibo spirituali convalescens, eodem utero bap-
 tismi regeneratus, iidem fruens sacramentis, eod-
 em fratres habens in cælis, ejusdem fidei & spei
 coheres, ejusdem spiritus confors. Hæc ergo sunt
 conjunctionis intimæ signacula, quæ disumpsi non
 debet per iracundiam. Quia si quid in te deliquit,
 qui frater est indulgendum, est humanæ infirmitati,
 & charitate prosequi eum convenit, ac patienti-
 tiâ, non prosequi odio & iracundiâ. Considera
 ergo fratrem, antequam irascaris; & vide ne fra-
 ternitas illico deperat. Hoc vult te considerare
 Christus, ipse quoque Frater & Pater, & Dominus
 tuus, dum dicit expresso nomine fratris: *Omne qui
 irascitur fratri suo, reus erit iudicio.* hoc est condem-
 nationem, obnoxius coram Deo. Quod ipsum
 debes serio considerare, & sic iram insurgentem
 prævertere, & evertere. Non enim parum est iudi-
 cio se divino reum facere ob appetitum vindictæ,
 & officium iudiciumque Dei invadere, qui dicit:

Iræ germina.

*Quomodo
 ira miti-
 ganda.*

Rom. 12.

*2. Grad.
 Ira per
 vocem e-
 rumpens
 Raca quid
 est sententia
 frater.*

ficantem, sed indignantis animi motum experimen-
 tem: quam sententiam sequuntur S. Gregor lib. 11.
moral. cap. 5. S. Anselmus, Rupertus, & alii hunc lo-
 cum interpretantes. Et certe satis consonant verbis
 Christi, qui primo loco videtur condemnare illum
 qui solo animo irascitur, secundo loco cum qui
 iram mortiferam manifestat indignandâ voce,
 non tamen aperte contumeliam significante, ter-
 tio loco cum qui erumpit in verba manifeste con-
 tumeliosa. Cum itaque condemnat Christus eum
 qui dixerat Raca, intelligendum est damnari qua-
 liacunque iracundi & malevoli animi signa quo-
 vis illa modo prorumpant, sive murmurando, sive
 stendendo, sive expuendo, sive faciem indignanter
 avertendo, sive frontem rugando, sive palum sus-
 pendendo.

2. S. Chryostomus putat significare idem quod:
Tu; pronunciatum cum contemptu, ita ut prohi-
 beatur hic quod vernacule dicitur *a tuor*, Latine
 posset dici, *Tuizare*, quando id animo alterum
 contemnente procedit. Sic vulgò dicitur: *illa tuæ
 est homine comme tu chien.* Audi verba Chryostom.
 hom. 16. *Raca non grandis est sermo convicii, sed magis
 de contemptu veniens impatiuntique dicitur, ut ipsi non-
 nantquam, vel servulus, vel inferioribus quibusque ali-
 quid imperantes dicimus; Vade tu.* Chryost. secuti
 sunt Theophylactus, & Eusebium, putantque Syro-
 rum linguâ id significari.

3. S. Hieronymus existimat idem significare
 quod inanis & vacuus, putatque significari va-
 cuum cerebro, ira tamen ut aliquid minus indicat
 quam *Fatum*, sit que minus convicium. Aliqui ve-
 rô etiam interpretantur, ut sit idem quod inanis,
 aut vacuus; sed non id cerebrum referunt, nec con-
 incidat cum *seruo*; sed idem significare volunt
 quod vacuus opibus & abjectus. Quomodo si quis
 dicat contemptu ductus in fratrem vernacule: *Tu
 n' es qu' un gu eux, un brimbenx.* Alii denique ad mo-
 res referunt, ut idem sit quod levis & inanis, sive
 etiam vanus. Homo nihil, vernacule: *Vaut neant.*
 Huic sententiæ accedit S. Basilus in Regulis
 brevioribus respons. 71. *Vernaculum, inquit, nomen
 est contumelia levioris, quæ adversus leviusculos usurpa-
 tur. Cui consonat S. Hilarius in Matth. dicens: Raca
 vanitatis approbrium est. Et qui Spiritus Sanctus ple-
 storum contumeliam Spiritus Sancti, Sanctorum iudicium
 animadversione luiturus.*

In terim quacumque in significatione accipitur
 Raca, hoc hic à Domino edocemur, quod qui ani-
 mi iram mortalem cum imperu verbo manifestat,
 majori condemnationi sit obnoxius, quam qui so-
 lum iaterius eam concepit; hunc enim dicit reum
 iudicio, istum reum pronuntiat concilio iudicium
 erat tribunal minus apud Judæos viginti trium vi-
 rorum Concilium erat tribunal majus septuagin-
 ta duorum virorum, & Synedim vocabatur. Ad
 hæc ergo tribitalia alludit solum Dominus, & sub
 illorum metaphora vult dicere, quod utrobique erit
 quidem

*Sanctus,
 Paganius,
 Mercerus,
 & alii.*

*Iudicii, &
 Concilii
 differentia.*

quidem condemnatio, sed cum sit gradus in peccatis, gradus etiam in penis.

g. Grad. Tertius ira gradus est, cum in apertam contumeliam iratus prorumpit. Quod sic exprimit Dominus: *Qui dixerit fratri suo fatue, reus gehennae ignis.* Sub contumelia ista alias omnes complectitur; supponit autem procedere illam ab ira mortifera, & animo conuiciandi & de eorandi alterum esse prolata. De hac re sic sanctus Hilarius in Matthaeum: *Piaculum magni periculum est, quem saltem Deus nuncupaverit, cum contumelia insatiati sensus lacessere, & sapientiam intelligentiam salutem stulta intelligentia exasperare maledicto.* Hunc autem dicit obnoxium gehennae ignis, metaphora sumpta a valle quadam dicta Gehennon, in qua impii Iudaei filios devovebant igni comburendos, & consecrabant idolo Moloch. Hoc idolum pro Saturno colebatur, & dum pueri in brachiis idoli positi igne idolo supposito cremarentur, pulsabantur tympana, ne puerorum ejularus audirentur. Unde & locus ille Tophet dicitur, à Tophi, quod est tympanum. De hac valle est frequens mentio in scripturis Christus inferni, sive loci transiit ad significationem inferni, sive loci in quo impii aeternam cruciantur igne. Sic dicitur: *Preparata est ab heri Tophet, à Rege preparata, profunda & dilatata. Nutrimenta ejus ignis & ligna multa, flammis Domini sicut terrenis sulphuris succedens eam.* Est igitur translatio à valle Ennon, & ab igne quo ibi pueri cruciabantur, ad ignem quo animae impiorum post mortem torquentur: de qua relaxius Interpretes in illum locum Mat. & in hunc locum Matth.

Iosue 18. **2. Reg. 23.** **Kerem. 7.** **Isaia 50.**

Isaenius, **Paganus,** **Mercerus,** **& alii.**

PARS III Postquam Dominus iram erga proximum contempit, convicium, tanquam homicidii rationem dices compescuit & condemnavit; nunc ostendit gerentium quid illi faciendum sit qui alteri injuriam fecerit, aut fratrem in aliquo laeserit, aut à fratre injuriā affectus fuerit. Nempe ad reconciliationem utrumque admonet: quia eorum vota precesque irritas esse declarat, qui iram odiumque fovent. Est autem odium ira in veterata, sive ira perdurans;

unde si iram divina manet ultio, multo magis odium. Ira est quasi festuca in oculo, odium vero instar trabis. Ita turbat oculum mentis, odium illud excæcat, & lumen omne extinguit. Hoc ergo vult insinuate Dominus, ut interpretatur S. Augustinus cum S. Chrysostomo, si ne verbo quidem fratrem laedere liceat, nec in eum irasci, aut dicere Raca, vel Fatue, multo minus licere corde fovere iram, ita ut in odium convertatur. Nam sicut acetum si diutius in vase permanserit, illud corrumpit; sic & ira cor funditus inficit, si perseveraverit: & hoc est quod Joannes dicit: *Qui odit fratrem suum, in tenebris ambulat, & homicida est.* Sic ergo ait Dominus: *Si offers munus tuum ad altare, & ibi recordatus fueris, quia frater tuus habet aliquid adversum te, relinque ibi munus tuum ad altare, & vade prius reconciliari fratri tuo. Et tunc veniens offers munus tuum.* Non concedit Dominus paululum quidem differre ne hujusmodi anima impleto abique reconciliatione sacrificio, desidia majore capiatur; diffimuletque quotidie in pacem reverti. Novit enim talem esse hujusmodi passionem, quae satis velocis curationis indigeat. Facile festuca in trabem crescit; & parvus ignis augetur, nisi mox intingatur; & ligna subtrahantur. Propterea istud dat Dominus preceptum acceleranda post iram reconciliationis.

Attende igitur hic quantum Deus diligit pacem & charitatem; illam mavult quam sacrificium, vult pacem quam obsequium, quam munus quodcumque tuum. Cum sacrificium sit in obsequium servitutis nostrae, & in agnitionem majestatis, augmentumque gloriae divinae, mavult Deus pacem & charitatem quam gloriam suam. Et cum ipsa voluntaria perceptio irae & passionis acerbæ in fratrem propter Deum facta, sit quaedam illius immolatio & sacrificium Deo oblatum; illud sacrificium prius requirit Deus super ara cordis tui offerendum, quam quodlibet in ara sua aliud munus vel sacrificium. Hoc est quod S. Augustinus sermone sexto de verbis Domini dicit: *Te quaerit Deus magis quam munus tuum. Offers munus tuum, & tu non es munus Dei.* Plus quaerit Deus illam quem redemit sanguine suo, quam quod tu offers de horreo tuo. Solebant antiquitus, ut patet ex Canonibus Apostolorum, offerre ad altare, panem, vinum, mellis primitias, oleum pro luminaribus: omnia ista haud sibi grata dicit Deus cum odio in proximum. Sic nec eleemolynam, nec cultum Dei, nec orationem, nec ipsum martyrium acceptat ut gratum sine charitate. Si iram didero corpus meum ita ut ardeam, charitatem autem non habuero, nihil mihi prodest, inquit Apostolus. Propter hanc rationem non placuit olim sacrificium Cain, Abelis autem oblatio Deo fuit acceptissima; quia Cain in corde fovebat indignationem, Abel fovebat charitatem; *Reversus Dominus ad Abel & ad munera ejus, ad Cain autem non respexit.* Unde Chromatius perantiquus auctor serm. in Matth. 6. sic dicit: *Quid tam gratum Deo, tam*

*Differen-
tia odii &
ira.*

1. Joan. 1.

*Deus ma-
vult pa-
cem, quam
sacrifici-
um.*

*Oblationes
primorum
Christia-
nerum.*

1. Cor. 13.

Gen. 4.

6ggg 3 necesse

bitur de Cain, de Lameth vero septuages septies. Hoc vero consideratione dignum est, quod qui libere & ex animo fratri dimittit offensam, magnam apud Deum in fine vite inventurus sit fiduciam.

Exemp. Hoc docet exemplum quod refertur in vita S. Anastasii Sinaitae ubi ita legimus. Vir unus ex illis qui Monachi insigniti sunt schemate, cum negligentissime vitam omnem exegisset, infirmitate ad mortem cepit infirmari. Cumque jam ultimam spiritum duceret, mortem nequaquam perhorrescens, magna voluptate cum gratiarum actione exortus vinculis excedebat. Ad quem assidentium Patrum unus: Frater, persuasum tibi habero, nos & putasse & vidisse summam negligentiam & animi remissione te vixisse ad hoc usque tempus. Unde tibi nunc tanta securitas? Respondit aeger: Ita est, Patres mei, per summam negligentiam vitam duxi. Sed Angeli Dei hac ipsa hora peccatorum meorum ad me chyrographum attulerunt, & cum legissent ea quae feceram peccata, postquam renuncialem saeculo, rogarunt num ea agnoscerem? Quibus ego respondi: Maxime vero agnosco, sed ex quo renunciaui saeculo, non iudicavi quemquam, nec ab ullo mihi factam injuriam meminisse velui: Igitur Domini verba ad me quoque pertinere opto & oro: Nolite iudicare, & non iudicabimini: Dimittite, & dimittetur vobis. Quae postquam Angelis dixi, chyrographum peccatorum meorum considerant, & inde nunc cum laetitia & securitate proficiscor ad Dominum. Haec ubi Frater ille Patribus enarraisset, magna admiratione & edificationis causa extitit. Haec apud Baronium 2. 599.

Notari postremo potest ex hoc Evangelio contra haereticos nostros negantes sacrificium novae legis, quod Christus Dominus novam legem condens altaris meminere: Si offerimus munus ad altare: Ergo nobis altare relictum est, & consequenter sacrificium, sane nimis correlativa. Quocirca enim altaris meminit S. Paulus: Habemus altare de quo edere non habent potestatem, qui in tabernaculo deseruntur. De hac re plura dixi Candelabri Mystici tract. 4. Lect. 13 Prop. 2. Vide ibi.

Conclusio. Concludo, & ad te Domine vota converto, obsecrans misericordiam tuam & pietatem, ut omnem iram immoderatam, injustam, peccato & perturbationi conjunctam, a nobis avertas; faciasque ut si quando irasci oporteat vitis, limite non excedamus, nec irascamur fratribus. Da nobis veram charitatem, verumque zelum secundum scientiam veritatis; aufer tumorem, indignationem, contentionem erga fratres, aufer contumeliam, convitium, opprobrium; aufer odium omnemque vindictam, ne nos iudicio, concilio, gehennae ignis haec reddat obnoxios. Denique praecipi tui memoriam nostris imprimens cordibus, fac ut nunquam ad altare tuum accedamus, vel ad sacrificium

et mysteria corporis & sanguinis tui, cum alienatione animi & disruptionis fraternae charitatis & pacis cum ea institueris tanquam symbola sacratissima per te concordiae & unionis. Hanc unionem & concordiam da nobis sic colore in terris, ut tandem perficiatur, & indissolubilis fiat in caelis.

DOMINICA VI. POST PENTECOSTEN. Misereor super urbem, etc. Marc. 8.

Misericordia in Deo fons est omnium donorum ab eo procedentium; propterea enim sua Deus hominibus distribuit dona, quia eorum miseretur. Et quidem fons ille inexhaustus est, quia ejus misericordiae infinita potentia pariter infinita conjuncta est. Hinc fit ut quando vult, & quomodo vult, & quibus vult misericordiam exhibeat. Non sic autem est in hominibus, quia quandoque misericordiam moventur, & corde miserentur; sed ob impotentiam effici nequeunt & opere exhibere misericordiam conceptam corde. Haec porro Dei misericordia ita se diffundit, ut dixerit Propheta: Misericordia Domini plena est terra. Et iterum: Magnificata est syque ad caelos misericordia tua. Nempe fons ille misericordiae inexhaustus in caelis irrigat Angelos, in terris homines; estque instar fontis primaeivi Paradisi in quatuor flumina divisi ad irrigandam universam faciem terrae. Habent enim quatuor flumina mystica in quae dividitur, scilicet flumen Creationis, flumen Conservationis & Gubernationis, flumen Redemptionis, flumen Glorificationis. A flumine Creationis profluunt omnium rerum Essentiae. A flumine Conservationis impletur omne animal benedictione, omnisque creatura dependet in conservatione sui esse. A flumine Redemptionis flunt rivi & dona gratiae. A flumine Glorificationis procedunt dona gloriae. Quae ergo Deus creavit potentiam, conservat per providentiam, gubernat per sapientiam, ad finem suum deducit per bonitatem, attingens a fine usque ad finem fortiter, & disponens omnia suaviter. Potentiae autem ejus, Providentiae, Sapientiae, Bonitatis, indiviso nexu conjuncta est Misericordia: immo illa inter omnia ejus attributa divina ac opera elucet, dicente Propheta: Misericordiae ejus super omnia opera ejus. Elucet autem maxime erga homines, sive in creatione & conservatione, sive in redemptione & glorificatione: quia quod major fuit hominum miseria, eo magis superabundavit & misericordia. Quapropter quod hic dicit Dominus: Misereor super urbem, Elogium est praclarum quod Stemmatis & Insignis Domini Jesu semper & ubique inscribi potest. Multitudinis enim peccatorum & deficientis miseriae eum induxit ad mirandum. Si enim eum interrogas cur in hanc mundum descendit, & adeo se expandiverit, quid aliud tibi

LECT. 7. tripartita.

PARS I. Proprius Deo misereri, maxime in isto considerandis.

Flumina 4. mystica misericordiae.

Psalm. 118. Psalm. 56. Sap. 8.

Psalm. 145.

respon-

Exempl. potentiam & remissionem.

Offendens offensam adire debet.

Offensum offendens adire debet.

Offenses miserere veni carri.

Late. 18.

Miserere
super
urbem
omnibus
peccatis
Christi
presignatur.

respondere poterit pro ratione quam istud, *Miserere super urbem?* Peritura enim erat omnis hominum multitudo, nisi ei subvenisset misericordia ejus altitudo. Si eum interrogas cur tot miracula edat, ægros sanans, cæcos illuminans, leprosos mundans, mortuos suscitans, peccatores convertens an non tibi illic respondet, *Miserere super urbem?* Si eum inspicias columæ alligatum, spinis coronatum, crucifixumque in Columna, in Corona, in Cruce scriptum reperias, *Miserere super urbem.* Verè enim ibi ex misericordia & compassione languores nostros ipse tulit, & dolores nostros ipse portavit, ac propter iniquitates nostras ipse vulceratus est. Si ulterius scisciteris ab eo cur Sacramentum pœnitentiæ instituit in remissionem peccatorum, cur etiam Sacramentum Eucharistiæ quod conservat gratiæ vitam? Tibi satisfaciet respondendo, *Miserere super urbem.* Nam pœnitentiæ Sacramentum instituit propter commiserationem erga imbecillitatem nostram & pronitatem ad peccandum; Sacramentum vero Eucharistiæ propter debilitatem nostram ad ambulandum, ne deficeremus in via si jejunos nos dimitteret. Denique si iquiras cur tot peccatores in flagitiis vitam agentes celestium ultione non plectat, tamquam voluntarii suæ rebelles? Respondet, *Miserere super urbem.* Ex compassione enim tantæ multitudinis peccantium differt vindictam; nec vult eorum mortem, sed exspectat conversionem. Neque multos irritatos desinit parcere & expeclare, quia misericordia ejus non est cito transiit. Dominus: *Misericordia vestra quasi nubes matutina, & quasi ros mane pertransiens.*

Oes. 6.

Matth. 6.

Tandem si interrogemus eum quare voluerit tam admirabili miraculo, secundum Evangelii nostri recitationem, paucos panes, paucosque pisces ita potenti suâ benedictione multiplicare, ut quatuor millibus hominum sufficeret? Respondet: *Miserere super urbem:* Hæc turba jam triduo sequebatur eum sine domo, sine lecto, sine cibo, pondus diei & æstus ferens, & super nudam humum noctis intemperiem cum parvulis & uxoribus sustinens; ideo illius miseretur Dominus de cibo & alimentis necessaria celestium virtute providens. Pro miserat ipse: *Quærite primum regnum Dei & iustitiam Dei, & omnia hæc adjicientur vobis.* Non poterat hic suæ promissioni deesse, quia turba ista de illis, quæ ad regnum Dei spectabant, sollicita erat, familiarum curam ob id deferens omniaque alia negotia parvipendens. Inhiabat enim dulcedini verbi ab ore sapientiæ promanantis, & regnum cœlorum annuntiantis; ideoque perseveranter ejus sectabatur vestigia quocumque, & indivulsi ei adhærebant. Digna ergo erat compassione, digna remuneratione pia isthæc perseverantia. Unde dicit Dominus: *Triduo sustinent me.* Nimirum enumerat ipse singulatum dies quibus illi servimus, imò & calculat horas suo in obsequio impensas; momenta quoque

non præterit, ut remunerationem reddat singulis. Propterea dicit Job, quod hominis dies sint quasi *mercenarius dies.* Sicut enim mercenarii pro quoque laborantis dies vel horæ diligenter annotantur, ut juxta tempus labori impensum, suam ipse sortiatur mercedem: Sic & Deus multo certius dies & horas laboris nostri computat, gressusque nostros dinumerat, ut nihil sine mercede prætereat.

Hoc docet (præter exemplum hodierni Evangelii) id quod refertur in libro doctrinæ Patrum lib. de patient. & fortit. pum. 5. Ubi de quodam Anachoreta dicitur, quod cum in eremo deserta & horrida ageret, solis Angelis Deo que notus, multa miliaria conficere debebat, ut vel aquam sibi compararet. Quodam ergo die ad aquam hauriendam adveniens, ex dio affectus, dixit: *Quid necesse est ut hunc laborem patior? Veniam & habitabo circa aquam hanc.* Cum vero hoc dixisset, retro conversus vidit quemdam sequentem se, & enumerantem vestigia sua. Interrogat, quis iste foret suis sic inhærens vestigiis? Respondet: *Angelus Domini sum, & missus sum enumerare vestigia tua, dareque tibi mercedem.* Hoc cum audisset Senex, forti animo factus est, cellamque adhuc longius posuit, ut tanto amplius meritum sibi accreteret. Hæc ibi

Similiter turbæ se triduo sequentis dicit Dominus vestigia & gressus dinumerabat, retributionem daturus pœnitenti & perseveranti. Et cum sequeretur ut verbum quod ex ore ejus procederet, tamquam panem vitam participarent, ipse de utraque alimentia providet, corporis scilicet & animi, mentis & ventris. Atque per hoc indicat eum quam se deesse necessitati eorum qui pietatem seclantur, & in ipso fiduciam collocant. Quod variis exemplis, tum ex factis litteris, tum ex Ecclesiasticis historis declarari potest.

Sic Eliæ gressus dinumerat, eumque in deserto reficit per Angelum, pascit per corvum. Præcipit corvis ut pascant se. Quem locum interpretantes antiqui Hebræi, dicunt corvum certis horis & culina Regis Achab carnem & panem abstulisse, & ad Eliæ alimentum attulisse. Sic factum est, ut Vares cibo regio resereretur, ipso Rege invito & inscio, cum fames orbi dominaretur, & Achab Propheetam Eliam persequeretur. De hoc etiam corvo subtiliter dicit Sedulius l. 1. Pasch. 13. *Nunc Eliæ corvus bonus ac filius, qui Noe quondam malus, abluat culpam inundatione aquarum contractam.* Quasi dicat. Corvus ad Noë non fuit reversus, nunc ad Eliam revertitur, quasi pristinam ingratitude castigans & emendans. Debuisse enim per aliquod symbolum (per olivam aut quid simile) referre nuncium Noë qui eum aluerat, sicut fecit columba; sed ingratitude ostendit, dum cadaveribus adhærens, prioris sui nutritoris amplius non meminit; Columba autem non obliviscitur ejus, ideo gratitudinis symbolum est, Corvus autem ingratitude;

Exempl.

Reg. 17.

Deus non

desert.

Et per

ran

ha

Jer.